

Warszawa – Bydgoszcz, 5 lutego 2021 r.

Dr hab. Zofia Sawaniewska-Moch
prof. Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk
ul. Bartoszewicza 1b/17
00-337 Warszawa
e-mail: z.sawan@wp.pl

OCENA
dorobku naukowego dr Anny Żebrowskiej
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie
nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo,
wszczętym przez Radę Naukową Dyscyplin Językoznawstwa i Literaturoznawstwa
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

I. Sylwetka Habilitantki i ocena dorobku po doktoracie

Dr Anna Żebrowska, adiunkt w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, ma interesującą drogę życiową i naukową. Urodziła się w Woroszyłkach na Białorusi, zawodowo od 2008 r. jest związana z UAM. W 2004 roku uzyskała tytuł magistra filologii rosyjsko-ukraińskiej na Wydziale Neofilologii, przygotowując pod kierunkiem dra hab. Wołodymyry Wasylenki, prof. UAM, pracę w języku rosyjskim z zakresu literaturoznawstwa pt. *Tradycja Wergiliusza w literaturach słowiańskich XVIII–XIX wieków (na materiale ukraińskiej i białoruskiej trawestacji „Eneidy”*. W tym samym roku, już jako doktorantka Instytutu Filologii Rosyjskiej UAM, wyznaczyła sobie inny obszar badawczy – **glottodydaktykę** i skoncentrowała się na zagadnieniach nauczania języka rosyjskiego jako obcego. Prowadzone badania dotyczyły głównie roli interkulturowości w dydaktyce języka obcego oraz wzajemnych relacji między językiem i kulturą w procesie glottodydaktycznym. Tej problematyki dotyczyła jej praca doktorska przygotowana w języku rosyjskim pod kierunkiem prof. dra hab. Antoniego Markunasa *Роль и место межкультурных аспектов в преподавании русского языка на русской филологии*, obroniona w 2008 r. na Wydziale Neofilologii UAM. Praca po pewnym zmodyfikowaniu treści i tytułu została opublikowana jako monografia autorska w Wydawnictwie UAM w 2010 r. Zagadnieniom interkulturowości i sposobom kształtowania skutecznej komunikacji między przedstawicielami różnych języków i kultur Habilitantka poświęciła także w latach 2009–2014 **cztery teksty** w języku rosyjskim (w)

tym dwa we współautorstwie z promotorem, wykorzystując jako podstawę analiz własne badania ankietowe). Dwa artykuły ukazały się w punktowanych czasopismach polskich, dwa opracowania w tomach zbiorowych (w tym jeden w wydawnictwie zagranicznym). Zagadnienia z zakresu glottodydaktyki prezentowała w 2009 r. na trzech międzynarodowych konferencjach, zorganizowanych w Polsce, będących forum wymiany myśli slawistów na temat dydaktyki języka rosyjskiego w kontekście zmian zachodzących w europejskiej przestrzeni kulturowo-informacyjnej.

Kolejny obszar badawczy, w moim przekonaniu najważniejszy i najbardziej naukowo twórczy w dorobku dr Żebrowskiej, stanowi **problematyka pogranicza białorusko-polsko-litewskiego**, pentrowana z różnych perspektyw, historycznej i współczesnej, językowej, społecznej, tożsamościowej, komunikacyjnej, memorialistycznej, z wykorzystaniem różnych narzędzi badawczych nauk humanistycznych. Inspirujący i korzystny wpływ na dalszy rozwój naukowy Habilitantki miała współpraca z prof. dr hab. Elżbietą Smułkową podczas stażu naukowego w Instytucie Badań Interdyscyplinarnych „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego w latach 2010 i 2011. To spotkanie z doświadczoną badaczką i eksperymentatorką, proponującą nowe metody badań na obszarach wielojęzycznych i wieloetnicznych, uświadomiło dr Żebrowskiej jak złożoną kategorią jest pogranicze i ukierunkowało jej penetracje naukowe oraz wybór obszaru badań, dotychczas przez językoznawców niepenetrowanego. Znaczący wpływ na kształtowanie się warsztatu naukowego Habilitantki miała też współpraca ze środowiskiem badaczek z Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk: Ewą Golachowską, Anną Engelking, Anną Zielińską, które mają bogate doświadczenia i osiągnięcia w interdyscyplinarnie i transnarodowo ukierunkowanych badaniach pogranicza bałtycko-słowiańskiego. Na seminarium doktoranckim prof. dr hab. Anny Zielińskiej, prowadzonym w Pracowni Badań nad Językiem Pogranicza Akademickiego Centrum Badań Euroregionalnych Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gorzowie Wielkopolskim (obecnie Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim), zapoznała się z koncepcją mowy pogranicza, czyli badania języka mieszkańców obszarów wielojęzycznych na płaszczyźnie komunikacyjnej, w konkretnych aktach mówienia, w których odzwierciedlają się procesy mieszania się różnych kodów i uwspólniania cech językowych. Od 2010 r. dr Żebrowska rozpoczęła regularne prowadzenie badań terenowych w północno-zachodniej Białorusi (okolice Iwieńca i Pierszai oraz Miadziolszczyzna, gmina Świr) i rejestrowanie mowy mieszkańców wymienionych obszarów,

które na przestrzeni dziejów zmieniały przynależność państwową i na których ludność doświadczała skutków wojen, wielokrotnego rozbijania struktur społecznych, kryzysów wartości, kolektywizacji i sowietyzacji. Wybór terenu był nieprzypadkowy, jako autochtonka znała miejscowe realia i łatwiej nawiązywała kontakt z rozmówcami zróżnicowanymi pokoleniowo i społecznie. Współpraca z różnymi ośrodkami naukowymi, udział jako wykonawczynie w realizacji w latach 2012–2016 aż czterech zespołowych projektów badawczych, w tym jednego zagranicznego, związanych z problematyką pogranicza wschodniego, jak i zachodniego, uczestnictwo w konferencjach i kongresach naukowych, rozwinęły i wzbogaciły dorobek Habilitantki po doktoracie. Różnym aspektom badań prowadzonych na obszarze Komarowszczyzny w rejonie miadziolskim w obwodzie mińskim poświęciła w latach 2011–2019 **15 referatów**, przedstawiając je na 13 konferencjach (międzynarodowych, odbywających się w Polsce) i na 2 zagranicznych (Mińsk, Kowno). Na podstawie materiałów zgromadzonych podczas badań terenowych opublikowała **5 artykułów** w czasopismach naukowych, w tym dwóch zagranicznych, wydawanych przez środowiska uniwersyteckie (*Žmogus kalbos erdvėje* w Kownie i *Slavica Bergensia* w Bergen, Norwegia). Trzy teksty zostały przyjęte do druku, jeden z nich pt. *Влияние русского языка на белорусские говоры (на примере полевых исследований в Мядельском районе Минской области)* już się ukazał w czasopiśmie *Studia Rossica Posnaniensia* (45/2020, nr 1, 181-193). Dr Żebrowska publikowała w polskich czasopismach punktowanych, takich jak: *Acta Baltico-Slavica*, *Studia Wschodniosłowiańskie*, *Studia Białorutenistyczne*, *Studia Rossica Posnaniensia*. Na jej dorobek publikacyjny po doktoracie składają się ponadto inne opracowania oparte na wynikach badań terenowych: rozdział w monografii wieloautorskiej pt. „Białoruś w dyskursie naukowym. Lingwistyka, socjologia, politologia” (2017) i pięć recenzowanych artykułów w tomach pokonferencyjnych, w tym 3 teksty opublikowane w szerzej znanej w Polsce i za granicą serii „Konstrukcje i destrukcje tożsamości” (t. 2: *Tożsamość wobec wielojęzyczności*, 2012; t. 3: *Narracja i pamięć*, 2014; t. 4: *Wartości w świecie słowiańskim*, 2015), firmowanej przez Instytut Slawistyki PAN i Fundację Slawistyczną oraz jeden artykuł opracowany na podstawie kościelnych źródeł archiwalnych, opublikowany w tomie pokonferencyjnym *Беларуска-польскія культурна-моўныя ўзаемадачынненні* w Mińsku (2016). Łącznie Habilitantka wydała (uwzględniając także artykuły z zakresu glottodydaktyki) 16 tekstów i dwie monografie naukowe. Wskaźnik cytowalności publikacji dr Żebrowskiej i ich obecności w bazach naukowych nie jest wysoki, Autorka wykazała tylko

dwa cytowania swoich artykułów, h-index wynosi 1. Nie jest to dorobek szczególnie bogaty, ale sam fakt podjęcia systematycznych i długofalowych badań w regionie, który nie był dotychczas eksplorowany pod kątem przemian językowych, kulturowych i tożsamościowych, jest poznawczo wartościowy. Zwłaszcza że Autorka zaczęła sukcesywnie rozwijać swoje instrumentarium badawcze, co odzwierciedlają jej publikacje na temat Komarowszczyzny, początkowe ukierunkowanie dialektologiczne wzbogaciła narzędziami socjolingwistyki, uwzględniła stratyfikację pokoleniową rozmówców, zainspirowała się też antropologicznymi metodami prowadzenia badań terenowych i rejestrowaniem historii oralnej. Szczególny walor poznawczy mają dla mnie jako osoby nieznającej z autopsji sytuacji językowej regionu dwa teksty dr Żebrowskiej: *Polskość w Komarowszczyźnie i jej okolicach. Historia i współczesność* (2013) i *Tożsamość czy tożsamości – wstępne refleksje na temat samoidentyfikacji mieszkańców białorusko-litewskiego pogranicza (na podstawie badań empirycznych przeprowadzonych w regionie miadzolskim obwodu mińskiego)* (2014). Uświadomiły mi one różnice między sytuacją językową wspólnot wiejskich na Białorusi i na Litwie – tu nadal są tereny, na których polszczyzna jest kodem czynnym, przynajmniej w kręgu rodzinnym i sąsiedzkim – tymczasem w Komarowszczyźnie język polski nie pełni funkcji komunikacyjnej w żadnej ze sfer (poza sporadycznym zastosowaniem jako język modlitwy), można go jedynie „wymusić” na potrzeby chwili, np. w sytuacji kontaktu z przybyszami z Polski. Polskość mieszkańców Komarowszczyzny jest zatem, w świetle wieloletnich obserwacji Anny Żebrowskiej, złożonym konstruktem mentalnym, zbudowanym przez najstarsze pokolenie na pamięci przeszłości i wspomnieniach, często łączy w sobie różne poczucia tożsamościowe i świadomie przyswajane treści i tradycje innych kultur niż polska, obecnych w pejzażu pogranicza.

II. Ocena monografii *Komarowszczyzna. Język pogranicza białorusko-polsko-litewskiego* wskazanej jako osiągnięcie naukowe

Wydana w 2019 r. przez Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza monografia, stanowiąca 39 pozycję serii *Językoznawstwo*, liczy 329 stron. Ma klarowną kompozycję, składa się z dwóch zasadniczych części: *Komarowszczyzna w aspekcie historyczno-kulturowo-językowym* i *Komarowszczyzna w oczach mieszkańców*, uzupełnionych na końcu książki obszernym wykazem wykorzystanej literatury, 11 mapami, streszczeniem w języku polskim, angielskim i białoruskim. W części pierwszej oprócz

wprowadzenia, omawiającego kwestie terminologiczne, zasady transkrypcji i zastosowane skróty, znalazły się rozdziały merytorycznie i poznawczo bardzo ważne, z przemyślaną wielostopniową segmentacją treści, ukazujące złożoną i zmienną historię badanego regionu, rzutującą na jego sytuację językową w różnych okresach dziejów i biografie językowe mieszkańców. Szeroko zostały nakreślone parametry socjolingwistyczne, takie jak: pochodzenie, status społeczny, wyznanie, wykształcenie, poczucie tożsamości narodowej, doświadczenie życiowe, mające istotny wpływ na procesy językowe zachodzące w warunkach pogranicza. Najistotniejszą pod względem merytorycznym część monografii stanowi rozdział 4., który przynosi charakterystykę gwary białoruskiej regionu na szerokim tle porównawczym z odniesieniem do dotychczasowych opracowań dialektologicznych (imponująca znajomość białoruskiej, polskiej i rosyjskiej literatury przedmiotu!) jako podstawowego kodu komunikacyjnego wspólnoty wiejskiej na badanym obszarze, używanego przez wszystkie pokolenia mieszkańców, niezależnie od ich złożonych wyborów tożsamościowych. W moim przekonaniu właściwsze byłoby nadanie monografii tytułu *Gwara białoruska Komarowszczyzny lub Mowa Komarowszczyzny w świetle badań terenowych 2010–2019*, bo choć Autorka potwierdza występowanie na badanym terenie w funkcji kodów sekundarnych białoruskiego i rosyjskiego języka literackiego, regionalnej odmiany języka rosyjskiego i bardzo rzadko języka polskiego w postaci polszczyzny kresowej, to jednak tym wariantom regionalnym, nie poświęca choćby krótkiej charakterystyki językowej. Komponent w tytule *Język pogranicza białorusko-polsko-litewskiego* rodzi oczekiwanie, że omówione zostaną choćby przeglądowo te systemy językowe, które na badanym terenie uczestniczyły w procesach konwergencji i integracji i znacząco wpłynęły na obecny sposób komunikowania się mieszkańców regionu.

Z perspektywy kilku generacji badaczy zajmujących się terytorialnym i socjalnym zróżnicowaniem języka polskiego na obszarze dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego, do których pisząca te słowa również się zalicza, można poczuć niedosyt, bo stwierdzenie, że język polski, który był niegdyś w regionie Komarowszczyzny używany, a teraz znalazł się w archiwum pamięci najstarszego i średniego pokolenia i nie obsługuje już codziennej komunikacji, miał *wszystkie cechy znane polszczyźnie kresowej* (s. 89), jest bardzo nieprecyzyjne. Nie wiadomo, czy był on bliższy odmianie wileńskiej, kowieńskiej, jeziorosko-ignalińskiej, a może grodzieńskiej, która jest przedmiotem aktualnych badań terenowych Katarzyny Konczewskiej, niezauważonych zresztą przez Autorkę. Ginie też z pola widzenia

badaczki cenne materiałowo i bogate w polskie teksty gwarowe opracowanie *Słownictwo polszczyzny gwarowej na Brasławszczyźnie* Janusza Riegera („Sub Lupa” 2014), które można traktować jako komplementarne w stosunku do ujęć badawczych opartych na koncepcji *mowa pogranicza*. Zauważmy, że nowatorska metoda badania sytuacji językowej pogranicza w aspekcie komunikacyjnym, zrealizowana przez Elżbietę Smułkową wraz ze specjalistami od różnych języków na obszarze wspomnianej Brasławszczyzny, tak inspirująca dr Żebrowską, przyniosła, jak przystało na region wielojęzyczny, dokumentację w postaci różnych tekstów, białoruskich, rosyjskich, starowierskich, litewskich, tekstów dwujęzycznych i mieszanych, wreszcie charakterystykę idiolektów polskich. Z nielicznych próbek wypowiedzi rozmówców po polsku zamieszczonych w książce trudno wyrobić sobie pogląd, jaka odmiana polszczyzny najsilniej wpłynęła na miejscową gwarę białoruską. Omówione przykłady zapożyczeń leksykalnych z języka polskiego w idiolektach najstarszego pokolenia również nie dają w tej kwestii pełniejszego wyobrażenia, bo Autorka mówiąc o częstotliwości używania konkretnych jednostek, nie podaje danych liczbowych. Oczekiwałam też pełniejszej analizy słownictwa zapożyczonego w ujęciu diachronicznym, wśród podanych przykładów polonizmów są jednostki recesywne, są germanizmy (*kajet, kielich, fajny, zadel*), które za pośrednictwem polszczyzny trafiły do mowy mieszkańców pogranicza. Podobnie, wskazane w miejscowej gwarze białoruskiej lituanizmy wymagają znacznie bardziej wnikliwej analizy historycznojęzykowej, bo w większości są to nazwy stare, obecne zarówno w białoruszczyźnie, jak i polszczyźnie badanego pogranicza. Trzeba w nich przede wszystkim dostrzegać dziedzictwo wspólnoty komunikatywnej Wielkiego Księstwa Litewskiego, a nie efekt aktualnego mieszania się gwary białoruskiej z językiem litewskim na płaszczyźnie *parole*. O ile mi wiadomo z geolingwistycznych opracowań litewskich, nie ma tym terenie użytkowników gwary litewskiej czy obecności geolektu litewskiego.

W drugiej części monografii dr Żebrowska zaprezentowała teksty gwary białoruskiej, bardzo starannie przygotowane i przetranskrybowane, z wyodrębnieniem motywów i wątków tematycznych podejmowanych przez rozmówców. Jest to materiał pod względem poznawczym pasjonujący nie tylko dla dialektologów, zwłaszcza białorutenistów, ale w ogóle dla humanistów wykorzystujących narracje biograficzne jako źródło do podejmowania różnych tropów badawczych i refleksji nad złożoną naturą tożsamości człowieka. Może warto byłoby w dalszych badaniach nad samoidentyfikacją różnych generacji mieszkańców Komarowszczyzny zastosować pojęcie *tożsamości narracyjnej* w rozumieniu psychologa

amerykańskiego Dana Mc Adamsa, który przyjmuje, że dopiero w okresie wczesnej dorosłości ludzie zaczynają składać swoje całe życie – pamiętaną przeszłość, spostrzeganą teraźniejszość i przewidywaną przyszłość – w szeroką i służącą samookreśleniu narrację biograficzną, która nadaje temu życiu poczucie spójności, celu i sensu. Autorka w części analitycznej monografii bardzo dobrze ukazuje, jak pamięć przeszłości i czynniki natury historycznej, polityczno-ekonomicznej, kształcenie się w danym języku wpływają na poczucia tożsamościowe jej rozmówców oraz dlaczego język rosyjski zyskuje tak duży prestiż w stosunku do gwary białoruskiej w pokoleniu ludzi młodych. O tym, jak złożona jest identyfikacja mieszkańców badanego regionu, jak różne wyobrażenia i poczucia się tutaj krzyżują, dobrze ilustruje spis rozmówców (s. 269–274), w którym wykazana została deklarowana przez respondentów narodowość. 39 badanych identyfikuje się jako Polacy, 37 jako Białorusini, 32 osoby określiły się jako Białorusini polskiego pochodzenia, jedna respondentka doprecyzowała, że jest Polką, ale zakorzenioną w kulturze białoruskiej, występuje też biwalencja polsko-białoruska, a nawet identyfikacja hybrydyczna polsko-białorusko-tutejsza.

Mimo różnych refleksji krytycznych oceniam monografię dr Żebrowskiej pozytywnie i uznaję za osiągnięcie naukowe, odpowiadające wymaganiom określonym w art. 219, ust. 1, pkt. 2a Ustawy *Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce* z dn. 18 lipca 2018 r. O wartości poznawczej opracowania i wkładzie Habilitantki w badania nad procesami językowymi, kulturowymi i tożsamościowymi na pograniczu polsko-białorusko-litewskim wypowiedziałam się w sposób opisowy wyżej, w tym miejscu jeszcze skrótowo zasygnalizuję argumenty, które uzasadniają moją pozytywną ocenę walorów naukowych monografii:

1. **Waga tematu.** Autorka wybrała do wieloletnich obserwacji Komarowszczyznę – region pograniczny w sensie historycznym i współczesnym – którego dzieje, sytuacja językowa i sposób komunikowania się mieszkańców nie były dotychczas przedmiotem dogłębnej analizy naukowej, zwłaszcza dialektologicznej i socjolingwistycznej. Mowa Komarowszczyzny z racji usytuowania w pasie gwar środkowobiałoruskich, na styku różnych stref dialektalnych, łączy w sobie ich cechy, tworząc tym samym specyficzny obszar językowy, bardzo

ciekawy do prowadzenia badań dialektologicznych, a dotychczas niepenetrowany ani przez białoruskich, ani przez polskich badaczy.

2. **Sposób realizacji zadania badawczego.** Prowadząc badania terenowe, Autorka zastosowała wzorem antropologów i etnologów perspektywę *emic*, czyli badała wspólnotę wiejską „od wewnątrz”, uczestnicząc w jej życiu, przyjmując jej normy i poglądy, bez oceniania i narzucania siatki pojęciowej badacza. Dzięki takiemu postępowaniu badawczemu udało się jej zarejestrować obszerne i autentyczne wywiady od rozmówców z trzech pokoleń i dotknąć tak skomplikowanych kwestii jak problem określenia identyfikacji narodowej w warunkach pogranicza.
3. **Samoistna wartość naukowa** zbioru tekstów gwarowych, zarejestrowanych od zróżnicowanych wiekowo i społecznie rozmówców z wielu miejscowości rejonu miadziolskiego (Komarowo i 16 sąsiednich wsi), które mogą służyć innym badaczom jako baza do prowadzenia różnie ukierunkowanych badań. Teksty gwarowe, tak starannie przygotowane, to przede wszystkim pierwszorzędne źródło materiału dla lingwistów, dialektologów i leksykografów gwarowych.
4. **Bogactwo materiałowe monografii** wynikające z faktu prowadzenia wieloletnich badań terenowych, podjętych od 2010 r. i trwających do momentu powstania książki. Bazę empiryczną opracowania stanowi 150 godzin nagranych i starannie przetranskrybowanych wywiadów, zarejestrowanych od ponad 100 rozmówców z 17 miejscowości (w wydruku komputerowym to 500 stron).
5. **Zalety warsztatu naukowego.** Autorka potrafi dobrze wykorzystać swoje kompetencje z zakresu dialektologii wschodniosłowiańskiej (jako doktorantka została wyróżniona stypendium im. Władysława Kuraszkiewicza), znakomicie orientuje się w dorobku lingwistów i historyków białoruskich, zna „kanoniczną” literaturę na temat terorii kontaktów językowych, wykorzystuje do porównań wyniki badań innych lingwistów i etnologów polskich, penetrujących obszar zachodniej i wschodniej Białorusi (Anna Engelking, Ewa Golachowska, Nina Barszczewska, Iwona Kabzińska, Justyna Straczuk, Mirosław Jankowiak),

czepie inspiracje metodologiczne z nowatorskich koncepcji opisu mowy pogranicza wypracowanych przez zespół Elżbiety Smółkowej i Annę Zielińską. Jest wyważona w wyciąganiu wniosków, bo jako badaczka i zarazem autochtonka ma świadomość, jak płynne i umowne bywają różne typologie, siatki pojęć i podziały w odniesieniu do rzeczywistości językowej, kulturowej i wyznaniowej pogranicza. Wskazuje na potrzebę przeprowadzenia szerszych badań w rejonie miadziolskim, bo monografia na temat mowy Komarowszczyzny w jej ocenie to dopiero początek szerzej zakrojonych, może nawet zespołowych, badań tego fragmentu słabo wciąż jeszcze rozpoznanego pogranicza, mającego, by użyć określenia Roberta Traby, „przerwaną” historię.

III. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i organizacyjnego

Habilitantka ma znaczne doświadczenie dydaktyczne, po uzyskaniu stopnia doktora prowadziła różnego typu zajęcia (ćwiczenia, konwersatoria, wykłady, seminarium magisterskie, zajęcia specjalizacyjne) z zakresu nauczania języka rosyjskiego i białoruskiego na studiach stacjonarnych różnych stopni w Instytucie Filologii Rosyjskiej UAM (obecnie Instytucie Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej). W formie wykładów dla studentów studiów niestacjonarnych realizowała przedmiot *Realia Rosji i Komunikacja międzykulturowa*. Prowadziła ponadto wykłady z przedmiotu *Elementy komunikacji interkulturowej* dla słuchaczy Podyplomowego Studium Kształcenia Tłumaczy Języka Rosyjskiego. Wypromowała 8 prac magisterskich z zakresu dydaktyki języka rosyjskiego jako obcego i recenzowała 14 prac licencjackich z zakresu literatury ukraińskiej. Od 2008 r. pełniła różne funkcje wspomagające proces kształcenia studentów w trybie stacjonarnym, była opiekunem praktyk pedagogicznych na studiach stacjonarnych I i II stopnia prowadzonych przez Instytut Filologii Rosyjskiej, opiekunem roku, a także opiekunem Sekcji Białorutenistycznej Koła Naukowego Instytutu Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej UAM.

W latach 2008–2011 prowadziła, oprócz zajęć dydaktycznych w macierzystej jednostce, zajęcia z praktycznej nauki języka rosyjskiego w Wyższej Szkole Języków Obcych im. Samuela B. Lindego w Poznaniu. Ten sam przedmiot realizowała w latach 2009–2011 w projekcie „Język obcy i komputer – odzyskane szanse!”,

współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Habilitantka uczestniczy ponadto w pracy różnych gremiów uniwersyteckich i formach działalności na rzecz UAM. W latach 2010–2012 była pełnomocnikiem Dziekana Wydziału Neofilologii ds. pomocy materialnej dla studentów, przewodniczącą Komisji Ekonomicznej Wydziału Neofilologii, od 2019 r. jest członkiem Komisji ds. Uznawalności Efektów Kształcenia w Instytucie Filologii Rosyjskiej i Ukraińskiej UAM.

W latach 2014–2019 dr Żebrowska pełniła opiekę naukową w charakterze promotora pomocniczego nad doktorantką Instytutu Slawistyki PAN, mgr Gabrielą Augustyniak-Żmudą, z którą wspólnie prowadziła badania terenowe w okolicach Gorzowa Wielkopolskiego. Obrona pracy doktorskiej pt. *Biografie językowe przesiedleńców ze wschodnich województw II Rzeczypospolitej* (promotor prof. dr hab. Anna Zielińska) odbyła się 29.10.2019 r.

Godny podkreślenia jest jeszcze jeden aspekt działalności naukowej Habilitantki na rzecz upowszechniania efektów prac polskich uczonych w kręgu zagranicznym, bo przyjmuje na siebie czasami zadanie tłumaczenia polskich tekstów naukowych na język białoruski. Bardzo doceniane są też wśród slawistów badających pogranicze polsko-białoruskie jej kompetencje w zakresie transkrypcji wschodniosłowiańskich tekstów gwarowych.

Nie sposób omówić wszystkich obszarów aktywności organizacyjnej i popularyzatorskiej dr Anny Żebrowskiej, angażowała się bowiem w przeróżne inicjatywy: włączała się w organizację *Poznańskich Dni Kultury Wschodniosłowiańskiej*, promowała poezję białoruską we współpracy z poznańskim oddziałem Związku Literatów Polskich i współorganizowała z tym środowiskiem wydarzenia kulturalne i konferencje literackie, zorganizowała wykład gościnny prof. Vladimira I. Kulikovicha z Mińska, wreszcie angażowała się jako moderator w przeprowadzenie szeregu warsztatów dla nauczycieli języka rosyjskiego, prowadziła lekcje pokazowe i popularyzowała wiedzę na temat języka rosyjskiego wśród uczniów w ramach otwartych Dni Języków Obcych czy Nocy Naukowców.

IV. Konkluzja końcowa

Z powyższego omówienia i oceny dorobku naukowo-badawczego dr Anny Żebrowskiej Graczykowskiej oraz przedstawienia Jej osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych w dziedzinie popularyzowania nauki wynika, że Habilitantka spełnia wymagania stawiane ustawowo w procesie habilitacyjnym. **Przychylam się więc do wniosku o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dziedzinie językoznawstwa.**

Zofia Sawoniewska-Ilch